

Sparrow

Vrouwenarchief wint Prins Clausprijs

Eind vorig jaar ving een Indiase mus een sappige Hollandse vlieg: vrouwenarchief Sparrow, wat staat voor *Sound and Picture ARchives for Research On Women*, won een van de Prins Clausprijzen ter waarde van € 25.000. Cultuur is volgens het Prins Claus Fonds een basisbehoefte, en dat is precies in Sparrows straatje. Een interview met oprichter en directeur Dr. C.S. Lakshmi.

Wij vallen vaak buiten de boot bij ontwikkelingsorganisaties die vrouwenemancipatie uitdrukken in termen van hoeveelheden naaimachines en microkredieten die ze uitdelen. Wat Sparrow doet, vrouwen een stem en plaats geven in de Indiase samenleving, kun je niet kwantificeren, en het is iets van de lange termijn. Maar cultuur is ook ontwikkeling.'

Achter het frêle uiterlijk van Dr. C.S. Lakshmi, onder het pseudoniem Ambai ook bekend als schrijfster, schuilt een vrouw met ijzeren volharding, lef en humor. Die heb je ook hard nodig om 25 jaar een organisatie als Sparrow in de lucht te houden: een onafhankelijk archief dat multimediaal informatie verzamelt én produceert over Indiase vrouwenlevens.

U wordt ergens omschreven als 'een feministe die compromisloos heeft

geleefd'. Wat houdt dat in?

'Anais Nin heeft ooit gezegd: "De nieuwe vrouw moet leren leven zonder luxe." Ik ben gepromoveerd, maar koos voor slecht verdienend werk dat ik zinvol vond en me gelukkig maakte. Ik trouwde een man die kunstfilms en documentaires maakte. We hadden nooit geld, en wilden daarom geen kinderen. Ik geloof ook niet dat alle vrouwen een biologische kinderwens hebben. In de Indiase context was onze

keuze niet gemakkelijk, maar we staan er nog steeds achter. Inmiddels wonen er overigens drie kinderen uit andere gezinnen bij ons. Dat is heel prettig; als ze zien dat ik gespannen ben zeggen ze: "Chill it mama."

Schaamteloos

U vertelt meteen een persoonlijk verhaal. Sparrow richt zich ook op het persoonlijke in de levens van vrouwen, het verzamelt bijvoorbeeld dagboeken, brieven en fotoalbums. Waarom?

'Persoonlijke ervaringen zijn belangrijk om historische bewegingen te begrijpen. Een voorbeeld: We hebben een film gemaakt over Sharifa, oprichter van Steps, een organisatie tegen het geweld dat moslimvrouwen dagelijks ondervinden. Zij vertelde over de bevoorrechte positie van haar broer toen ze jong was. Hoe haar moeder altijd zijn sapje klaarmaakte voor hij uit school kwam, zodat de suiker goed gemengd was; een zorgzaamheid die haar nooit ten deel viel.

Toen ik eind jaren tachtig een boek schreef over Indiase vrouwelijke auteurs en nergens dat soort 'zachte' informatie kon vinden, heb ik Sparrow opgericht. Een archief met documentatie over vrouwen uit alle lagen van de samenleving, vooral op het persoonlijke vlak. Ik vond medestanders in Neera Desai en Maithreyi Raj, boegbeelden van Indiase Vrouwenstudies. In 1988 begonnen we, in mijn slaapkamer in Mumbai. We wilden het archief niet onderbrengen bij een universiteit, om te voorkomen dat die ons de wet zou voorschrijven. Dan hadden we ook nooit alle idiote dingen kunnen doen die we hebben gedaan. Zo hebben we in Mumbai voor Internationale Vrouwendag 2006 vier dubbeldekker stadsbussen gehuurd en beplakt met foto's van de vrouwenstrijd vanaf 1935, en ze twintig dagen laten rondrijden. Maar onze onafhankelijkheid betekende wel vaak geldgebrek.'

Hoe komt Sparrow rond?

'We organiseren tentoonstellingen en workshops. We krijgen subsidies en donaties, soms van de overheid. Van 1997 tot 2007 kregen we geld van de

Nederlandse ontwikkelingsorganisatie Hivos. Gouden jaren! Dankzij een aanvullende Indiase subsidie konden we zelfs sparen en een eigen onderkomen kopen. We hopen dat de Prins Clausprijs ook in India mensen wakker schudt. Nog steeds stuur ik al mijn familieleden die werk vinden een donatieverzoek. Half India rent weg als ik eraan kom, ik ben echt schaamteloos! **Over welke vrouwen verzamelen jullie materiaal?**

'Feminisme is geen criterium, het kan ons niet breed genoeg zijn. Adivasi, dalits, milieuactivisten, kunstenaars, opvoeders, wetenschappers, NGO-professionals, traditionele medicijnvrouwen. We pakken ook actuele onderwerpen aan; zo willen we vrouwen interviewen over het aborteren van vrouwelijke foetussen, en over depressies.'

Komen vrouwelijke tycoons en rechtse politici ook aan bod?

'Niet als ze door familie rijk of machtig zijn geworden, wel als ze zelf iets presteren.'

Power Museum

Hoeveel mensen werken bij Sparrow, en hoe verzamelen jullie materiaal?

'Momenteel hebben we elf medewerkers waarvan tien betaald; voor mij is het een erebaan. Daarnaast huren we per project mensen in. Soms krijgen we materiaal; zo schonken de erfgenamen van de enige vrouwelijke politieke cartoonist Maya Kamath 8000 originele tekeningen. Een grootmoeder uit Maharashtra kwam met het verhaal over haar voettocht van Birma naar India tijdens de Tweede Wereldoorlog. We trekken er ook zelf op uit met een recorder of camera, om verhalen op te tekenen. Daarvoor hebben we een dialooghandboek gemaakt. Leren luisteren en geduld zijn belangrijk. Vrouwen kunnen goed uitweiden, ook over de andere vrouwen in hun leven, en die uitstapjes zijn vaak essentieel.'

Hoe komt het materiaal naar buiten?

'Behalve tentoonstellingen en workshops produceren we documentaires en boeken. We maken nu het vijfde en laatste deel van een anthologie van verhalen, geschreven door 87 vrouwen in 23 talen, vertaald naar het Engels. We draaien films op dorpspleinen. In Mumbai organiseerden we *One river, many streams*, een festival met films

▲ Dr. Lakshmi op een workshop voor dalit schrijfsters, 2012

uit noordoost-India. Mensen vroegen ons verontwaardigd waarom we geen Indiase films draaiden. Waar waren de Bollywoodsterren?'

Hoe maken mensen van het materiaal gebruik?

'Iedereen kan langskomen of via internet contact opnemen. Wetenschappers doen dat, maar er komen ook leraren met hun studenten, jongens en meisjes, voor een rondleiding en een workshop. Een jongen vertelde na afloop dat hij was gekomen voor de goede lunch, maar dat het bezoek zijn kijk op zijn zus had veranderd.'

Zijn vrouwen in India nu beter af dan vijftig jaar geleden?

'Ze zijn beter opgeleid, en in de politiek zien we meer vrouwen dan in menig ander land. Maar het systeem is nog steeds scheef. Je kunt studeren, maar lang niet iedereen kan het collegegeld betalen. Daarnaast hebben we te kampen met vrouwbeelden die overwaaien uit de westerse consumptiemaatschappij. Vrouwen als product, en hoe blanker hoe beter. Het cosmeticamerk *Fair and Lovely* doet goede zaken in India.'

Wat zijn Sparrows plannen op lange termijn?

'We willen een Power Museum oprichten dat de geschiedenis van vrouwen vertelt met moderne middelen.'

Liesbeth Sluiter
www.sparrowonline.org

▲ Dr. Lakshmi praat met Kanthammal, straattheateractrice, 2013